

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

L/2

БЕОГРАД
2019

НАШ ЈЕЗИК

ИЗДАЈЕ

ЛИНГВИСТИЧКО ДРУШТВО у БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ

БОДИСВАН
ЉИЧИЋ

Година I Свеска 1

БЕОГРАД

1932

НАШ ЈЕЗИК

L CB. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Борђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Ову свеску *Нашег језика* приредиле су
др Марина Николић и др Марина Спасојевић.

Рецензенти
др Марина Николић, др Владан Јовановић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа Планета принт, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд, Планета принт).

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

Проф. др Срето Танасић, дописни члан АНУРС

*Радове на с̄раницама овог броја
часо̄писа Наш језик колеге,
̄пријатељи и некадашњи с̄уденӣи
̄освећују ̄роф. др Сре̄и Танасићу,
до̄исном члану АНУРС,
̄оводом седамдесе̄ година живо̄а
са искреним жељама за дугим живо̄ом
и не̄рекидним с̄варалаш̄вом*

НАШ ЈЕЗИК

Књига L

Св. 2 (2019)

САДРЖАЈ

Повод

- Седамдесет година живота др Срете Танасића – пола века љубави
према српскоме језику (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) . . . 1–7
- Библиографија радова др Срете Танасића
(ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ) 9–30

Срето Танасић у српској лингвистици

- Стандардизација српског језика и језичка култура у проучавањима
Срете Танасића (МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 31–37
- Срето Танасић против језичких манипулација
(БИЉАНА С. САМАРЦИЋ) 39–47
- Значај Танасићевих истраживања за лексикографски третман
трпног глаголског придева у Речнику САНУ
(ЈОВАНА Б. ЈОВАНОВИЋ) 49–57

Акцентологија и фонологија

- Силазни акценти на непочетним слоговима ријечи у српском
књижевном језику (МИЛОРАД П. ДЕШИЋ) 59–64
- О прозодијским аспектима риме у српској поезији
(ДРАГА С. ЗЕЦ) 65–75
- Белићеви погледи на акценте и културу говора у часопису *Наш
језик* из данашње перспективе (АЛЕКСАНДРА Р. ЛОНЧАР
РАИЧЕВИЋ, МАРИНА С. ЈАЊИЋ) 77–85
- О неким спорним рефлексима *jaīa* (САЊА М. КУЉАНИН) 87–93

Морфологија и творба речи

- О архаизмима у српском језику, посебно граматичким
(ПРЕДРАГ Ј. ПИПЕР) 95–107

Прелазни карактер префиксоида у савременом српском језику (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ)	109–116
Морфолошка средства којима се појачава или ослабљује значење мотивне речи у творби (нацрт за једну могућу морфологију градуабилности) (МИРЈАНА К. ИЛИЋ)	117–122
Статус лексеме <i>сам</i> у савременом српском језику (АНА М. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ)	123–129
Узвици у служби других врста речи у српском језику (ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК)	131–139
Експресивна вредност збирних именица које означавају етничке, националне, верске групе (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ)	141–150
О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику <i>јризнање</i> : <i>јризнавање</i> , <i>јридружијење</i> : <i>јридруживање</i> и сл. у контексту актуелне политике (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	151–159
Видско парњаштво и акционалност (префикс <i>за-</i>) (ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ)	161–168

Синтакса и семантика

О двјема спорним конструкцијама у српском језику (<i>за</i> + инфини- тив и <i>за</i> + акузатив у значењу одређивања правца кретања) (БРАНИСЛАВ М. ОСТОЈИЋ)	169–176
Значење и контекст: неки проблеми око значења и употребе гла- голских личних облика (РАДОЈЕ Д. СИМИЋ, ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ)	177–187
О реченицама са спојем <i>а</i> и <i>у</i> у везничкој позицији (МИЛОШ М. КОВАЧЕВИЋ)	189–196
Синтаксичке конструкције ‘ <i>глагол + ми се</i> ’ у српском језику (ДИМКА В. САВОВА)	197–204
О једној посебној контрафактивној конструкцији у српском језику (ЉУДМИЛА В. ПОПОВИЋ)	205–220
Синтакса и семантика предикатског израза <i>јјознајти (се)</i> (ВЛАДИСЛАВА Ж. РУЖИЋ)	221–236
О предлогу <i>јјоврх</i> (ДУШКА Б. КЛИКОВАЦ)	237–258
Синтакса и семантика предлога <i>јјри</i> (ИВАНА Н. АНТОНИЋ)	259–268
О српском глаголу <i>јјријти</i> (НАДА Л. АРСЕНИЈЕВИЋ)	269–280
Значењски ресурси функционалних глагола: на примеру предик- ката ‘ <i>сукобити се</i> ’ (МИЛИВОЈ Б. АЛАНОВИЋ)	281–288
Утицај полипрефиксације глагола на њихово синтаксичко окружење (МИЛИЦА Љ. СТОЈАНОВИЋ)	289–295
О (лексичко-граматичким) значењима глаголских речи (ИВАНА Р. ЈОВАНОВИЋ)	297–306

Негација као језичка категорија – општи осврт (ЈЕЛЕНА Л. ПЕТКОВИЋ)	307–314
Један тип безличних реченица у српском и руском (у контексту језичке слике света) (БИЉАНА Ж. МАРИЋ)	315–322
Асиндетске структуре с концесивним значењем у савременом српском језику (МИЈАНА Ч. КУБУРИЋ МАЦУРА)	323–334
О употреби израза <i>један/једно с другим</i> и <i>једна с другом</i> у српском језику (ИВАНА З. МИТИЋ)	335–342
Линеаризација протосоцијативних и псеудосоцијативних кон- струкција у српском језику (МАРИЈА М. ОПАЧИЋ)	343–351
Императив као маркер неочекиваности (ДРАГАНА М. КЕРКЕЗ) ..	353–359
Статус финалних реченица у <i>Зборницима закона и уредбених указа</i> из пете деценије 19. века (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	361–368

Лексикологија, лексикографија и терминологија

Рјечници као средство успостављања ауторитета (ДАНКО М. ШИПКА)	369–386
Слов'янска терминологија кінца ХХ – почетку ХХІ століть у діалози традиційної та електронної бібліографії (ВІКТОРИЈА Л. ІВАЩЕНКО)	387–397
Нова лексика у области туризма у савременом српском језику (ЂОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ)	399–408
Саобраћајна терминологија у савременом српском језику (ГОРДАНА Д. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ)	409–418
Винаверове крушке <i>крусиџуменка</i> и <i>бергамка</i> и ријеч-двјије по- водом њих (НЕЂО Г. ЈОШИЋ)	419–427
Називи за печурке у српским народним говорима (МАРИНА С. ЈУРИШИЋ, ЈЕЛЕНА Д. ЈАНКОВИЋ)	429–439
Турцизми у 20. тому Речника САНУ (МАРИЈА С. БИНЂИЋ) ..	441–448
Прилог опису семантике придева <i>йразан</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	449–456
Једно запажање о прилогу <i>вуковски</i> у српском језику (ИРЕНА Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ)	457–463

Стилистика

Превођење као креативни и лингвистички изазов у савременом српском језику (НЕНАД Б. ВУКОВИЋ)	465–471
О стилистичким особинама Андрићева наратива у роману <i>На Дрини ћуџрија</i> (ГАЛИНА Г. ТЈАПКО)	473–485
Заграде у Андрићевим романима (БРАНКО Ђ. ТОШОВИЋ)	487–494

Суфикси <i>-ица</i> и <i>-ка</i> у језику Петра Кочића (ДРАГО В. ТЕШАНОВИЋ, ДРАГАНА Д. ЛАЗИЋ)	495–506
Индивидуална лексика у дјелу Исидоре Секулић (творбено- -семантичке одлике именица) (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН)	507–520
„Унутрашњост“ поетонима <i>Тигар</i> Бранка Топића (МИРЈАНА Н. СТОЈИСАВЉЕВИЋ)	521–527
(Не)референцијалност антецедента релативних клауза у песми „Он“ Сунчице Денић (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ)	529–540

Прагматика

О пружању утехе саговорнику у говору свакодневне комуникације (БОЈАНА С. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	541–550
Реторичка структурална теорија и реализација елементарних јединица дискурса на примеру онлајн коментара у српском и руском језику (РАДОСЛАВА М. ТРНАВАЦ)	551–570

Дијалектологија

О једној старој падежној конструкцији у говору источnobосан- ских Ера – генитив издвајања из скупине (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	571–576
Третман полисемије и хомонимије у дијалекатским речницима (МАРТА Ж. БЈЕЛЕТИЋ)	577–585
Језичке крхотине и дијалекатски речник (НЕДЕЉКО Р. БОГДАНОВИЋ)	587–593
Говори Црне Горе у основици српског књижевног језика (МИОДРАГ В. ЈОВАНОВИЋ)	595–603
Западнобоснијска диалектна лексика в общесербском контек- сте (на примере говора Манячи) (ЕКАТЕРИНА И. ЯКУШКИНА)	605–613
Неке позајмљенице у коларској терминологији говора Карашева (МИХАЈ Н. РАДАН, МИЉАНА-РАДМИЛА М. УСКАТУ)	615–626
О акценту као прилогу очувању дијалекта (ЈОРДАНА С. МАРКОВИЋ)	627–636
Репартиција рефлекса вокалног <i>л</i> у говорима Лужнице и Пирота (ЉУБИСАВ Н. ЂИРИЋ)	637–644
Рефлекси финалног <i>л</i> у лексеми <i>заова</i> у говорима призренско- -тимочке дијалекатске зоне (АНА Р. САВИЋ-ГРУЈИЋ)	645–653
Вокалске редукције у говору Бастаса (ДРАГОМИР В. КОЗОМАРА)	655–662
О приступима у досадашњим истраживањима синтаксе падежа у херцеговачко-крајишким говорима (ЗОРАН М. СИМИЋ)	663–677

Циљне (намерне, финалне) реченице у сиринићком говору (РАДИВОЈЕ М. МЛАДЕНОВИЋ, БОЈАНА М. ВЕЉОВИЋ)	679–685
Вербализација концепта <i>здравље</i> у тимочко-лужничким говорима (ТАЊА З. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	687–694

Ономастика

Marginalia onomastyczne (ZUZANNA V. TOPOLINSKA)	695–698
О релационим микропонимима у Рађевини (МИРЈАНА С. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	699–705
Прилог реконструкцији ојконима <i>Вогошћа</i> (ЈЕЛЕНА В. ЈАЊИЋ)	707–714

Социлингвистика

Linguistic Ideology and the Art of Re-Edition on the Second Edition of Ioann Rajić's <i>History of Various Slavic Peoples</i> (1823) (МОТОКИ У. НОМАЧИ)	715–725
Знање студената о ауторству наших правописа (ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ)	727–735
Стандардни и матерњи језик из другачије перспективе (НАТАША Б. КИШ)	737–744
О уништеном писаном наслеђу на Косову и Метохији (на при- меру сачуваног дела једне породичне архиве) (МИТРА М. РЕЉИЋ)	745–752

Лингвокултурологија

Сложенице са именицом <i>вода</i> у српским народним говорима и српској култури (СОФИЈА Р. МИЛОРАДОВИЋ, ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ)	753–763
„Богатство“ – конвенционални суд у систему вредности у срп- ском језику и култури (НАТАША С. ВУЛОВИЋ)	765–772
Стереотип о Ери (ДАНИЈЕЛА С. СТАНИЋ)	773–781

Граматографија

Српско-рускословенски међуодноси у српским граматикама рускословенског језика прве половине 19. века (НАЈДА И. ИВАНОВА)	783–790
<i>Србска Грамаџика за гимназијалну младежъ Княжесѣтва Срѣје</i> Владимира Вујића (1856) (МИЛОШ Ђ. ОКУКА)	791–802

Библиографија

Преглед библиографија објављених у часопису <i>Наш језик</i> (АНА В. ГОЛУБОВИЋ)	803–811
--	---------

Оригинални научни рад
Примљено 29. новембра 2019. г.
Прихваћено 16. децембра 2019. г.

ИВАНА З. МИТИЋ*
(Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет,
Департман за српски језик)**

О УПОТРЕБИ ИЗРАЗА *ЈЕДАН/ЈЕДНО С ДРУГИМ* И *ЈЕДНА С ДРУГОМ* У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се испитују фактори који иницирају употребу израза *један/једно с другим* и *једна с другом* у српском језику. Досадашња литература бележи да тип субјекта са којим се предикат слаже условљава облик израза *један+други*, што је у овоме раду проверено детаљном анализом материјала ексцерпираниог из *Српског мрежног корпуса*. Анализа је показала да употреба израза *један с другим* и *једна с другом* зависи од вредности рода субјекта са којим се предикат слаже, док се израз *једно с другим* употребљава без обзира на вредност рода субјекта. Овакви резултати упућују да је израз *једно с другим* лексикализован, те да његова употреба није директно условљена карактеристикама субјекта.

Кључне речи: српски језик, конгруенција, лексикализација, род, изрази *један/једно с другим* и *једна с другом*.

1. Увод

У овоме раду истражујемо факторе који условљавају употребу израза *један/једно с другим* и *једна с другом*. С обзиром на то да је у претходним истраживањима која се баве изразима типа *један/једна/једно другом* као значајан истакнут тип субјекта, односно његова вредност рода (Маретић 1899; Бабић 1998), проверићемо ког је рода субјекат,

* ivana.mitic@filfak.ni.ac.rs

** Овај рад је настао у оквиру пројекта *Динамика стипендијера савременог српског језика* (бр. 178014), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, и у оквиру пројекта *Српски језик некад и сад: лингвистичка истраживања* (бр. 360/1-16-10-01), чији је организатор Филозофски факултет у Нишу.

једночлани или координирани, када се у реченици јави израз *једно с другим*, а ког када се у реченици јави израз *један с другим* или *једна с другом*. Како Маретић наводи (1899), облик *једно друго* употребљава се када чланови нису истог рода, те је наша главна предикција да ће израз *једно с другим* бити употребљен када је субјекат средњег рода и када координирани субјекат чине чланови различитог рода (мушког и женског, мушког и средњег, средњег и женског – у оба могућа редоследа). Изрази *један с другим* и *једна с другом* биће пак употребљени када су субјекти мушког односно женског рода.

Рад је структуриран на следећи начин: у другом поглављу размотрена су истраживања која су директно или индиректно повезана са нашим истраживањем и дате су основне информације о корпусу; треће поглавље доноси анализу адекватних примера ексцерпираних из *Српског мрежног корпуса*, док се у четвртном поглављу износе закључци.

2. Претходна истраживања

У овом делу рада представимо резултате претходних истраживања која су индиректно повезана са нашим (Маретић 1899; Стевановић 1989; Бабић 1998; Бојовић 2008). Истраживања ћемо хронолошки навести.

Маретић (1899: 415) изразе *један други* сврстава у групу оних „гдје је субјекат по облику један, а предикат му стоји у множини“. Анализирајући примере слагања с речима као што су *један другог* и *један другоме* наводи да је „множина обичнија од једнине“ (1899: 416), као и да „средњи род (*једно–друго*) стоји ондје, гдје су родови помијешани“ (1899: 416). Иако изрази *један/једно с другим* и *једна с другом* нису идентични са изразима *један/једна/једно друго*, претпостављамо да се први део израза *један/једна/једно* понаша на исти начин, те да ће бити употребљена форма *једно с другим*, уколико су чланови координираног субјекта са којим се предикат слаже различитог рода.

М. Стевановић (1989) испитује када се предикат јавља у једнини, а када у множини у реченицама које садрже изразе *један другом*, *једно друго*, *један до другог* и сл. Предикат се може јавити у једнини јер број *један* (*једна, једно*) означава јединку (1989: 147), али може бити и у множини јер „један ту врши радњу с другим, делују дакле и један и други“ (1989: 147). Стевановић (1989: 148) примећује да је и формално слагање са субјектом сасвим могуће јер је „у облику субјекта у номинативу ту само први члан синтагме, а наима само један, а други увек има облик неког зависног падежа“. Иако ово истраживање није директно повезано

са нашим истраживањем, наводимо га због чињенице да се у њему индиректно повезују облик предиката и изрази типа једно + друго.

С. Бабић (1998: 105) тврди да је за „срочност у изразима узајамности“ битно утврдити „какав је заправо субјект“. Према мишљењу овог аутора, ако је „узајамност изражена *један другоме, један другога, једно другоме, једно другога, једно друго*, а уз то субјект изречен и посебно, предикат је у множини и слаже се са изричитим субјектом“, док „ако нема изричитога субјекта, предикат је у множини, а предикатни се придјев слаже према роду, осим ако је род различит или је средњи; тада је предикатни придјев у мн. м. р.“ (1998: 105). Аутор бележи и примере у којима је предикат у једнини, при чему се не може са сигурношћу тврдити да ли је реч „о узајамној или једностраној објектности, нпр. *И један другоме рече* [...] може значити двоје: један је брат рекао другому и браћа су говорила један другому“ (1998: 106). Бабић (1998) није испитивао везу између типа субјекта и израза *један/једно с другим* и *једна с другом*.

Д. Бојовић (2008) истражује обрасце слагања у примерима који садрже „номинативно-инструментални субјекат“. Једнина или множина јавља се „у зависности од тога да ли је инструментални агенс одредбеног карактера или значењски координира с управним чланом, што показује и плуралски облик апозитивне одредбе и, наравно, плуралски облик предиката у напоредној реченици, без обзира на позицију предиката“ (2008: 195). Ауторка тврди да је једнина ипак чешћа, „што и није ништа необично с обзиром на граматичку структуру ове секвенце, у којој је инструментални агенс одредбеног карактера“ (2008: 196). На основу анализираног корпуса, Д. Бојовић препознаје да израз овог типа „чини прелаз ка језичкој експресији која је заснована на метонимији“ (2008: 196). Она није испитивала у каквој су вези род субјекта и употреба израза *један/једно с другим* и *једна с другом*.

Примери у којима се јавља израз *један/једно с другим* и *једна с другом* ексцерпирани су из *Српског мрежног корпуса*. За израз *један с другим* пронађено је 87 примера, а за израз *једна с другом* укупно 88 примера, док за *једно с другим* чак 253 примера. С обзиром на то да се у овоме раду не бавимо квантитативном већ квалитативном анализом, овом приликом нећемо квантитативно разматрати резултате, већ ћемо само описати репрезентативне примере.

3. Употреба израза *један/једно с другим* и *једна с другом* у српском језику

У овом делу рада испитујемо каква је веза између типа субјекта са којим се предикат слаже и израза *један/једно с другим* и *једна с дру-*

гом. Интересује нас који елементи иницирају употребу израза *једно с другим* (први одељак), а који употребу израза *један с другим* и *једна с другом* (други одељак).

3.1. *Једно с другим* у српском језику

Ексерциране примере у којима се јавља израз *једно с другим* поделили смо на оне у којима је предикат који се слаже са субјектом у множини (први пододељак), те на оне у којима је предикат у једнини (други пододељак).

3.1.1. *Једно с другим* и предикат у множини

У наведеним примерима (1–6) предикат је у множини, а у реченици је употребљен израз *једно с другим*. Питање је шта иницира употребу овог израза и да ли је координирани субјекат са којим се предикат слаже састављен из чланова различитог/истог рода. Како наша анализа показује, примери (1–3) подржавају Маретићеву (1899) тврдњу да ће субјекат пре свега чинити чланови различитог рода, али не и примери (4–6). Када је у реченици дат израз *једно с другим*, а предикат је у множини, координирани субјекат може се састојати из чланова различитог рода а истог броја (први члан мушког, а последњи члан женског рода једнине, као у примеру 1; први члан женског и последњи члан средњег рода једнине, као у примерима 2 и 3). Међутим, израз *једно с другим* употребљава се и када се координирани субјекат састоји од двају чланова женског рода а различитог броја (као у примеру 4) и од двају једнинских чланова женског рода (као у примерима 5 и 6).

1. Не расправљајте се овде са мном, зато што *закон* и *ипракса* немају везе једно с другим (unijasprs.org.rs).
2. Колико су *глума* и *йисање* повезани једно с другим (rancevac-online.rs).
3. Иако *књига* и *куйаишило* немају везе једно с другим (womenngo.org.rs).
4. Јесте да *йласиичне ойерације* и *йољойривреда* некако не иду једно с другим (danas.rs).
5. *Вода* и *вайџра* се не могу помешати једно с другим (opusteno.rs).
6. Тешко је поверовати, али *сланина* и *чоколада* врло добро иду једно с другим (bif.rs).

Како анализа показује, израз *једно с другим* употребљава се и када је на позицији субјекта именица мушког рода множине (као у примеру 7) и средњег рода множине (као у примеру 8).

7. Резултати су показали да је кључ успеха у томе да *џарџинери* и не поделе баш све једно с другим (орустено.rs).

8. Руке им беху човечје под крилима на четири им стране, 9. и *лица* им беху на четири стране, састављена једно с другим hocuto.rs (eparhijaniska.rs).

Питање је шта повезује наведене примере (1–8) и зашто се израз *једно с другим* употребљава чак и онда када уопште није употребљена именица средњег рода (као у примерима 1, те 4–7). Добијени резултати упућују да је израз *једно с другим* лексикализован у српском језику, те да се користи када постоји неки вид супротности међу члановима (као у А и Б), без обзира на њихове вредности за род. Додајемо и чињеницу да је анализирани израз *једно с другим* потврђен највећим бројем примера у *Српском мрежном корџусу*, а висока фреквентност је пратилац лексикализације.

А) Када су координиране семантички неспојиве именице – *џластичне ојерације* и *џољојривреда*, у примеру 4; *вода* и *вајџра*, у примеру 5; *сланина* и *чоколада*, у примеру 6.

Б) Када именица мушког рода множине, *џарџинери*, реферише на именице различитог рода: *мушкарац* и *жена*, у примеру 7.

3.1.2. *Једно с другим* и предикат у једнини

На основу претходних примера у којима се јавља израз *једно с другим*, а предикат је у множини, претпоставили смо да употреба наведеног израза не зависи од вредности за род једног или више чланова који су на позицији субјекта. Проверићемо да ли наведено важи и када је предикат са којим се субјекат слаже у једнини (примери 9–14). Уколико се израз *једно с другим* понаша на другачији начин, онда можемо рећи да је осетљив на вредност за број, односно да зависи од вредности за род субјекта само када је предикат у једнини. Ако разлика изостане, наша предикција да је реч о конструкцији која је лексикализована биће потврђена. Када је у реченици дат израз *једно с другим*, а предикат је у једнини, на позицији субјекта јавља се именица средњег рода (као у примеру 9), или показна заменица *ово* (као у примеру 10), те *џо* (као у примерима 12 и 14), елидирани координиране именице женског рода (као у примеру 11), елидирана именица мушког рода (као у примеру 13), координирани инфинитиви (као у примеру 15).

9. Ипак, ствар је у преузимању одговорности, а *џоређење* мачака и деце нема везе једно с другим (b92.co.rs).

10. Тај стални надзор се остварује и кроз повремене прегледе, претпостављам. *Ово* [стални надзор и повремени преглед] се једно с другим не слаже (otvoreniparlament.rs).

11. Како да ставимо звезду на круну? Рекох изненађено, сматрајући да [звезда и круна] једно с другим никако не иде (pancevac-online.rs).

12. Погледајте само трендове које нуде наши магацини. *То* [трендови] везе нема једно с другим (blog.rs).

13. *Роман* који повезује научну фантастику, роман катастрофе, криминалистички роман и метапрозу, али [роман] не брка једно с другим (zmajevedecjeigre.org.rs).

14. Ако хоћемо да радимо на националном пољу онда нећемо моћи да рушимо старе традиције, *што* [радити на националном пољу и рушити традиције] се коси једно с другим (pescanik.net).

15. Није ту у питању никаква лењост, јер, сложићете се са мном, *завршиши* факултет и *бийши* лењ не иде једно с другим (politika.rs).

Како наша анализа показује, израз *једно с другим* и предикат у једнини јављају се када је субјекат средњег рода (као у примеру 9), или када је субјекат елидиран, али се подразумева, при чему елидирани субјекат може имати форму женског (као у примеру 11) и мушког рода (као у примеру 13). Израз *једно с другим* јавља се и када је на позицији субјекта члан који нема род (као у примеру 15). Овакво стање потврђује да употреба израза *једно с другим* не зависи од вредности за род и онда када је предикат који се слаже са субјектом у једнини. Резултати иду у прилог тврдњи да је израз *једно с другим* лексикализован у српском језику.

3.2. *Један с другим* и *једна с другом* у српском језику

На основу ексцерпираних примера из *Српског мрежног корџуса* утврдили смо да се израз *један с другим* употребљава када је субјекат именица мушког рода (као у примеру 16) или заменица за треће лице множине – *они*, било присутна, било елидирана (као у примеру 17). Ово потврђују сви ексцерпирани примери са изразом *један с другим*.

16. Јединствена веза односа између две позитивно одређене позиције: и само у овом односу *џрајојмови* постоје један с другим (rastko.org.rs).

17. Иако су они касније полицији признали да често [они] збијају шале један с другим (trojka.rs).

Ексерпираним примера са изразом *једна с другом* примећујемо да се са овим изразом увек употребљава именица женског рода, било координирана (као у примеру 18), било једночлана (као у примеру 19).

18. *Цамије и цркве* кохабитирају *једна с другом* (b92.rs).

19. У тишини ноћи *књиге* су причале *једна с другом* (laguna.co.rs).

Ако упоредимо примере у којима се јавља израз *један с другим* и *једна с другом*, приметимо да се употребљавају када је субјекат мушког рода односно женског рода. Наведено показује да је употреба ових израза осетљива на тип субјекта, конкретно на вредност рода субјекта.

4. Закључак

У овом раду истраживали смо да ли употреба израза *један/једно с другим* и *једна с другом* зависи од типа субјекта са којим се предикат слаже. Истраживање је извршено на примерима ексерпираним из *Српског мрежног корпуса*. Наша првобитна претпоставка, утемељена у ставу Маретића (1899), била је да се израз *једно с другим* употребљава када је субјекат, било једночлани било координирани, средњег рода или различитог рода. Међутим, ексерпирани примери показали су да се овај израз употребљава и када су координирана два субјекта мушког рода или два субјекта женског рода. Поред овога, спроведена анализа потврдила је и да се израз *једно с другим* употребљава када се на позицији субјекта нађу два координирана инфинитива. Изрази *један с другим* и *једна с другом* употребљавају се пак само када се предикат слаже са субјектом мушког односно женског рода, те су осетљиви на вредност рода субјекта. Овакви резултати упућују да израз *једно с другим* представља један вид лексикализоване форме чија употреба не зависи од вредности за род и број субјекта са којим се предикат слаже.

ИЗВОР

Српски мрежни корпус 2014: Nikola Ljubešić, Filip Klubička, *Serbian web corpus (srWac)*, http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/first_form?corpname=srwac;align=.

ЛИТЕРАТУРА

Бабић 1998: Stjepan Babić, *Sročnost (kongruencija) u suvremenom hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb: Matica hrvatska.

- Бојовић 2008: Драга Бојовић, О неким аспектима конгруенције у језику Михаила Лалића, у: *Лалићеви сусрећии*, ур. Жарко Ђуровић, Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 191–197.
- Маретић 1899: Томо Марећић, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Стевановић 1989: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички сисџтеми и књижевнोजезичка норма). II. Синџтакса*, Београд: Научна књига.

Ivana Z. Mitić

RELATIONAL MORPHOSYNTACTIC ITEMS *JEDAN/JEDNO S DRUGIM* AND *JEDNA S DRUGOM* IN SERBIAN LANGUAGE

S u m m a r y

The paper examines the factors that initiate the use of the terms *jedan/jedno s drugim* and *jedna s drugom* in Serbian language. The previous research showed that the type of subject with which the predicate agrees directly initiates the use of terms such as *jedan/jedno s drugim* and *jedna s drugom* (see Marećiћ 1899, Babić 1998). We tested previous prediction on the examples extracted from the *Serbian Web Corpus*. The analysis showed that the use of the term *jedan s drugim*, *jedna s drugom* depends on the value for gender of subjects with which the predicate agrees, while the expression *jedno s drugim* is used regardless of the value for gender and the number of subjects and predicates. Our results indicate that the term *jedno s drugim* is an expression of a lexicalized type whose use is not directly conditioned by the characteristics of the subject and the predicate.

Keywords: Serbian language, agreement, lexicalization, gender, relational morphosyntactic items *jedan/jedno s drugim*, *jedna s drugom*.